

ДАМЫҒАН 30 ЕЛ ҚАТАРЫНА ЖОЛ

Еліміз егемендік жылдарында Тұңғыш Президентіміз, Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың кеменгерлік басшылығымен үнемі жаһандық жаңа үрдістерді қолдап, мемлекетіміздің экономикасын жыл сайын ұлғайтып келеді. Кез келген мемлекет өз билігінің тұрақтылығын қамтамасыз ету үшін бұқара халықтың әл-ауқаты мен тұрмыстық жағдайын ұдайы жақсартып отырады. Бұл – аксиома. Адами капиталдың сапасын арттыру – мемлекет дамуын қамтамасыз етудің басты алғышарты.

Біздің Елбасымыз Н.Ә. Назарбаев өзінің фундаменталды еңбектерінде елімізді бірінші кезекте ұлттық кодты (тіл, діл, әдет-ғұрып, дін, рух) сақтай отырып, ұлттық сананы жаңғыртудан бастау керектігін алға тартты. Осылайша мемлекетімізде меритократиялық, яғни біліктілер билігі орнаған, экономикасы дамыған, әлеуметтік тұрмысы жетілген, бірегей ұлт қоғамын құру процесі басталды. Еліміздегі ұлтаралық достық, ерекше статусы мен Парламентке депутат сайлау құқығы жекеше Қазақстан халқының Ассамблеясы, діни конфессиялары арасындағы түсінстік пен келісім, жыл сайын жақсарып келе жатқан әлеуметтік-экономикалық жағдай және т.б. игіліктер Қазақстанды Евразиядағы үлгілі, беделді мемлекет дәрежесіне жеткізді.

Осы жеткен жетістіктерімізді сақтай отырып, одан әрі ілгерлеп дамуымыз үшін Қазақстан халқы жерлестікке, рушылдыққа бөлінбей, бәріміз тағдырлас, бірыңғай ұлт болуымыз қажет. Жапан дала жерімізде ат төбеліндей қазақ ұлты руға, жүзге бөлініп ара-дара болсақ, Қазақстан халқын қалай біріктіреміз, өз басымызды біріктіре алмай жүріп? Тарих саласындағы жетекші ғалымдарымыздың пікірінше жүзге бөлінудің қандық (туыстық) негізі жоқ, тек территориялық маңызы болған. Ресей Патша үкіметінің «бөліп ал да билей бер» саясатын іске асыру үшін әдейі қазақтарды ылғи үш жүзге бөліп, ру-тайпаларды бір-біріне қарсы қойып, жауластырып отырды. Ресей империясының жәрдемімен қару-жарақ (мылтық, пушка т.б.) жинап алған Жоңғарлармен болған жойқын соғыстарда 1723-1752 жж. «балапан басымен, тұрымтай тұсымен» заманы болды. Рулар, тайпалар қуғын-сүргінде жүріп әбден араласты, барлығы дерлік құрама. Кейін бастары бірігіп, жоңғарларды тас-талқан қылып жеңді. Қазір жер бетінде жоңғар деген халық жоқ. Бірақ өздеріміз де 70-80% пайызымыздан айрылды. Одан кейін, 1920, 1932-1933, 1937 жылдарда нәубет тағы да қазақтың басына орнады. Қазақ халқы қолдан жасалған аштық қырғыннан тағыда өзінің 60-70% -ынан айырылды. Демография заңына сәйкес өзінің 3/2 -сін жоғалтқан ұлт ассимиляцияға ұшырап жоқ болып кетуі әбден мүмкін. Құдайға шүкір Керей мен Жәнібектің, Бұрындық пен Хақназар, Қасым-хан мен Есім-хан, Тәуке-хан, Абылайхан мен Кенесары хандар «Елім үшін, жерім үшін – жан пида» – деп жүріп қорғап қалған жерімізде қайтадан басымыз қосылып, аман-есен, тыныштық, бейбіт өмір сүріп жатырмыз. Егер тарихымыздағы осы екі қырғын кезеңдері болмаса, қазақ халқының саны қазір 100 миллионнан кем болмас еді. Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың осы Жолдауында Қазақстан халқын бірінғай, біртұтас ұлт болуға шақырады. Сондықтан әрбір руға төбе-би (президент) болып алған азаматтар осы қисық жолдан өз еркімен бас тартып, елді біртұтастыққа жұмылдыруы керек.

Алдымыздағы үлкен мақсат 2050 жылға дейін дамыған 30 елдің ішіне кіру екені белгілі. Бұл шаруа оңай емес. Алға ұмтылмай жүрген мемлекет жоқ. Бірінші 30-дыққа кіру үшін біз Испания, Италия сияқты мемлекеттермен жарысып, олардан озуымызға тура келеді. Ол үшін ел іші тату-тәтті, жоғары саналы мәдениетті, біртұтас ел болуымыз керек. Керей мен Жәнібек Әбілқайырдың Өзбек хандығынан (Жошы-ханның ұрпағы Өзбек хан билеген түркілер мемлекеті осылай аталды) бөлініп шыққан соң өзге тараптардан келіп бас қосқан ру-тайпалармен ақылдаса отырып жаңа, еркін, тәуелсіз мемлекетті «Қазақ хандығы» – деп атады. Демек мемлекет аты, ұлт атынан (түркілер) бөлек. Қазақ хандығының негізін құраған тегі түркі тайпалардың жаңа бірлестігі қазақ ұлтына айналды. Сол мемлекеттегі түркілер ендігі жерде қазақтар болып, ал мемлекет «Қазақия» болды. Бұл жағдай көптеген өркениетті елдерде бар. Сондықтан «Қазақия», «Қазақстан Республикасы» деген аттың баламалы түрі әбден бола алады және Ұлы далада бас қосып, тағдырлас

болған барша Қазақстан халқы дамыған жетекші 30 елдің қатарына қосылар ұзақ жолда қолайлы жағдай түзілген кезде, «қазақ» деген бір атпен біртұтас ұлтқа айналса құба-құп болар еді.

Кеңес Одағы құламай тұрып, Нұрсұлтан Назарбаев Москвадан бүкіл КСРО басқарып отырған М.С. Горбачевтің қарсы болуына қарамастан өзінің батылдығымен Жарлық шығарып, Семей ядролық полигонын тырп еткізбей жауып тастады. Бұл нағыз батырлық болды. Өйткені бұл тарихи Жарлықтың әсері тек Қазақстан емес, барлық ядролық полигондары бар АҚШ, Қытай, Франция сияқты алпауыт елдерге де тиді. Бәрі де тоқтады. Адамзатты, төбесінен төніп тұрған атом өлімінен құтқару ісіндегі таңқаларлық жеңіс болды. Сондықтан өркениет әлемі Нұрсұлтан Назарбаевты Кіндік Азиядан шыққан Лидер ретінде таниды. АҚШ президенті Дональд Трамптың Нұрсұлтан Назарбаевты ерекше ылтипатпен қабылдап, Қазақстанды АҚШ-тың өте маңызды стратегиялық серіктес дәрежесінде тануы Қазақстан халқы үшін ерекше мақтаныш, тарихи жетістік.

Н.Ә. Назарбаевтың БҰҰ Қауіпсіздік Кеңесінің төрағасы ретінде Нью-Йорктан бүкіл әлемге таралған, 25 баптан тұратын нақты мәлімдемесіне барлық мемлекеттерден жоғары баға беріліп, бұл салада жаңа леп пайда болғанын мойындап жатыр. Әлемдегі жойқын-қауіп ядролық қаруды тізгіндеуде, халықаралық қатынастарда туындайтын проблемаларды тек қана келісімдік жолмен шешу арқылы жер бетінде тыныштықты сақтау қызметінде біздің Елбасымыз Нұрсұлтан Назарбаевтың еңбегі Бейбітшілікке бағытталған қызметі үшін берілетін «Нобель» сыйлығына әбден лайықты екенін тағы бір айтып кеткім келеді. Бұл тек қана біздің Академияның пікірі емес, бізбен қарым-қатынас жасап жүрген ТМД елдерінің академиктерінің де пікірі.

Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы 2004 ж. бастап, мемлекеттік статустан бас тартып, Республикалық қоғамдық бірлестік болғаны барша ғалымдарға белгілі. Бұл Кеңес моделінен бас тартып біздің Академияның Батыс Европа, АҚШ моделіне ауысуына байланысты болды. Академияның жұмысы Елбасының назарынан еш уақытта тыс қалған емес. Н.Ә. Назарбаев ҰҒА академигі, «Ғасыр Ғұламасы» – атты ҰҒА-сының ең жоғары ғылыми дәрежесінің иегері, Академияның 70-жылдық мерейтойына арналған мерекелік сессиясында сөйлеген сөзінде Академияның қызметіне жоғары баға беріп, республикамызда ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізуде, инновациялық ғылыми жетістіктерді өндіріске енгізуде кездесетін мәселелерге көңіл бөліп, тиімді нақты нұсқаулар берді. Білім және ғылым министрі Е.К. Сағадиев, Елбасы тапсырмаларын бұлжытпай орындап, ҰҒА-сын барынша қолдап, экспертиза жұмыстарына қосып, бұрынғы Министрліктің құзырындағы сыйлықтарды, ғылыми стипендияларды тағайындау құқығын ҰҒА-сына толығымен берді.

Жолдауда сөз болған маңызды міндеттерді жүзеге асыру Қазақстанның әлемдік аренадағы орнын биіктетіп, Мәңгілік елдің жарқын болашағын жақындата түседі.

*Мұрат ЖҰРЫНОВ,
ҚР ҰҒА президенті, академик,
Қазақстан Республикасының
Мемлекеттік сыйлығының
Лауреаты*